

Zoran Srdić

Mikrokozmos človeškega telesa

V Mestni galeriji Nova Gorica je zanimivo umetniško delo v nastajanju (work in progress) predstavila Polona Tratnik. Razstavni prostor je zasedla od 18. maja do 2. junija in ga razdelila na tri dele, ki so prikazovali mikrokozmos človeškega telesa. Pri vходу je postavila mizico s petrijevkami, kjer so se na agarju – hranilni snovi, ki se uporablja za rast mikroorganizmov – razvile bakterije in glive z umetničinega telesa. Mikroorganizmi so bili pobrani iz nosu, ust, očesa, ušesa, genitalij, anusa ter s kože na roki, v popku, na podplatu in pod pazduho. V osrednjem delu galerijskega prostora je umetnica zgradila s polivinilom zaprt model kopalnice s kopalno kadjo, ploščicami in zidom z umivalnikom. Po njem je nanesla agar, se v kadi umila in poskušala početi stvari kot običajno v kopalnici. Na kopalniški opremi je kmalu začela rasti mikroflora, ki je izrisovala umetničine sledi v prostoru.

Polona Tratnik obravnava mikroorganizme kot pomembne sestavne dele svojega telesa. Večinoma se jih zavedamo kot viruse in bakterije, ki lahko povzročajo bolezni. Vendar mikroorganizmi nimajo le negativnega učinka, igrajo tudi pomembno vlogo v našem življenju: Človeško telo naseljujejo v milijardah in na splošno niso škodljivi, le če se poruši njihovo ravnovesje, lahko povzročijo različne bolezni. Za umetnico so mikroorganizmi del nje same. V galeriji razstavi svojo prisotnost in v prostor vnese razlikovanje med javnim in zasebnim. V zaprti improvizirani kopalnici so se v času razstave razširjali mikroorganizmi. Bili so ločeni od gledalcev, da se ti ne bi z njimi okužili, s tem pa je avtorica tudi zamejila prostor umetniškega dela.

Marina Gržinić je v članku *O terminalni prihodnosti fluorescentne zajkle* (Maska, pomlad 2001, letnik XVI, št 68 – 69; str. 17) zapisala, da bomo kmalu imeli priložnost namesto slike ali kipa kupiti ostudno brbotajočo membrano kot umetniško delo. Sodobna umetniška dela s področja bioarta naj bi hodila v korak z sočasnimi raziskavami v laboratorijih in njeno predvidevanje ni daleč od resničnosti. Umetniki v tujini večkrat sodelujejo z raznimi raziskovalnimi centri tudi z namenom, da uporabijo določene dosežke znanosti. Pri tem se sicer pojavlja bojazen mnogih – tako glede umetniških del s področja bioarta kot tudi glede biogenetskih raziskav – da se znanost igra z nečim, česar ne more predvideti in ji lahko nenadzorovano uide iz rok.

K umetniškem ustvarjanju na področju bioarta Polona Tratnik vstopa na neposreden in preišljen način. Omogoči življenje mikroorganizmom z lastnega telesa, preko njih oživi svoje sledi v prostoru. Skozi ta mikrokozmos umetnica raziskuje tudi meje obstoja. Mojca Puncer je v katalogu razstave zapisala, da z razstavljenim delom „stopamo na prepustno robno območje ... kjer je hkrati vidna sled človeškega telesa, stičišče med znotraj in zunaj.“ Koža je opna, ki ščiti ranljive dele telesa pred poškodbami. Mikroorganizmi na njej in odpadli delci kože se kot sestavni deli telesa od njega ločujejo, razpadajo in se na novo obnavljajo. Polona Tratnik usmeri gledalčev pogled na življenjski proces. Telo na razstavi ni več enovita celota fizičnega organizma, ampak se kaže kot njegova prisotnost v zelo majhnih delih, ki so ga tvorili. Z odkupom umetniškega dela Mikrokozmos tako ne bi kupili zgolj brbotajoče membrane oziroma sledov živega organizma, ampak bi kupili tudi del zasebnega. Podobno kot so z delom kože kupili del francoske umetnice Orlan, bi tu lahko imeli doma del Polone Tratnik.

Vzporedno z osebnimi mikroorganizmi umetnice je v tretjem delu razstave Polona Tratnik na stene galerije projicirala fotografije povečav laboratorijsko gojenih mikroorganizmov, ki so pobrani s površine ali notranjosti človeškega organizma. Velike projekcije obarvanih preparatov, ki so v galeriji sicer delovale kot velike abstraktne slike, so imele namen predstaviti znane in raziskane podobe človekovih mikroorganizmov. Snovi, ki je ne vidimo s prostim očesom, v pravih razmerjih določa naše zdravje in s tem stanje telesa. Iz njih je vidno ali je telo bolno ali zdravo, po drugi strani pa je razmerje določenih mikroorganizmov pri vsaki osebi različno. Tako bi lahko govorili o zasebnih mikrobih Polone Tratnik, ki nam je z razstavo pokazala sebe.

Objavljeno v: *Ampak*, mesečnik za kulturo, politiko in gospodarstvo, avgust-september 2004.